

שריפה אלא קבורה כשאר שחוט חוץ. ודוקא שנשחטו בדרום, אבל נשחטו בצפון אפילו נזרק
הדם בדרום – נשרפת. ובקהלות יעקב (פסחים לו) חכך בדבר. ויש שכתבו שאפילו לרבה טעונה
שריפה (עפ"י פירוש קדמון כ"י; הדושי ר' אריה לייב ח"ב כח).
ע"ע חילוקי דינים ושיטות, בזבחים פד-פה.

ג. מה בין מעילה דאורייתא למעילה דרבנן? מה בין מעילה דרבנן לאיסור הנאה דרבנן?

דין מעילה מדאורייתא – בתשלומי קרן וחומש ואשם. מעילה דרבנן – תשלום הקרן בלבד, ללא חומש
ואשם.

וכ"מ ברמב"ם מעילה א.ו. וצ"ע בפירוש הראב"ד לתורת כהנים, דיבורא דחובה כ.
יש דברים שאין בהם מעילה אף מדרבנן אלא שאין נהנים מהם, כגון חטאות המתות הנ"ל,
והנהגה אינו משלם כלום להקדש אלא איסורא בעלמא הוא (עפ"י רש"י; תוס' יב: ד"ה דמיו).

דף ג

ד. עולת במת יחיד (– שהוקדשה להישחט בבמת יחיד בשעת היתר הבמות) שהכניסוה לעזרה או לבמת ציבור – מה דינה?
ומה הדין כשנשחטה שלא במקומה והעלוה על המזבח, התרד ממנו אם לאו?

עולת במת יחיד – אינה טעונה 'צפון' ולא תנופה ולא הגשה ולא 'ריח ניחוח', ואינה נפסלת ב'יוצא'.
הכניסוה לפנים (כשהיא חיה תוס'). ורש"י בזבחים כתב שהכניסוה לאחר שחיטה – קלטוה מחיצות להחשב
כקרבת המיועד למזבח, ושוב נפסלת ב'יוצא' וטעונה 'צפון' וכו'. כן אמר רבי אלעזר. ואילו רמי בר חמא
(בשלהי זבחים) חולק וסובר שלא נשתנה דינה.

א. הלכה כר' אלעזר (חזון איש זבחים יט, לו).

ב. לפי הסוגיא בזבחים, נסתפק ר' זירא [אליבא דר' אלעזר] האם נפסלת ב'יוצא' או שמא כיון
שחזרה חזרה.

אם לאחר שנכנסה שחטוה בדרום והעלוה על המזבח (בשוגג או במזיד. רש"י) – נסתפק ר' אלעזר (י"ג: ר'
זירא. ובזבחים הגרסה: ר' ינאי) האם תרד אם לאו. ועלה ב'תיקו'. [ובארו כאן שספק זה שייך הן לרבה הן לרב
יוסף, כי י"ל כיון שהיא שלא כתיקנה שהרי הוקדשה לבמה ועתה היא בפנים, אפילו לרבה לא נפסלה
ולא תרד. או שמא להפך, כיון שאינה כתיקנה אפילו לרב יוסף לא נקלטה. ובזבחים (קכ). לגרסת רש"י. וע"ש
בתוס' תלו ספק זה במחלוקת רבה ורב יוסף (עפ"י חזו"א זבחים יט, לו). וע"ע בהגהות ר"א חבר בזבחים שם; ברכה"ז
ושפ"א שם].

יש שאינם גורסים 'ונפסלה', ומדובר שעלתה על המזבח ללא שארע בה פסול (ערש"י זבחים
שם; חזו"א שם).

דפים ג – ד

ה. א. האם ישנה תורת מעילה בקדשים שעבודותיהם נעשו במחשבת פיגול?
ב. השוחט את התודה במחשבת 'חוץ לזמנה' או 'חוץ למקומה' – האם קדש הלחם? האם יש בו מעילה?

א. קדשי קדשים שנשחטו או שנתקבל דמם במחשבת פיגול; עד שלא נזרק דמם – יש בהם מעילה, כמפורש במשנה. אולם לפי דעת חזקיהו (ה.) אם נגמרה השחיטה בהכשר, כבר יצא הבשר מידי מעילה גם אם נתקבל דמם בפסול כדלהלן. (ולדבריו צריך לפרש המשנה כגון שקיבל קודם גמר שחיטה. עפ"י תוס' ה.). לאחר שנזרק הדם; אמר רב גידל אמר רב: זריקת פיגול אינה מוציאה מידי מעילה בקדשי קדשים. ואינה מביאה לידי מעילה באימורי קדשים קלים. רב פפא הקשה על דין זה ורצה להוכיח שהזריקה מועילה להביא קדשים קלים לידי מעילה. ואולם רבי אבא יישב דברי רב גידל. ובמסקנת הסוגיא הביאו ברייתא המסייעת לרב גידל בקדשים קלים.

א. במסכת מנחות (מו) אמרו שרב גידל איתותב. והתוס' שם פרשו דהיינו לרב פפא (וע"ע קרן אורה כאן וחזו"א מנחות לב, יד שפרשו באופן אחר. וע"ע חדושי הגר"ז בנגיס ח"ב נח, ז).

לדעת רש"י ורבנו גרשום (ו.), ר' שמעון אינו סובר כדבר גידל לענין קדשי קדשים. ואילו התוס' (שם) קיימו דברי ר' שמעון גם אליבא דרב גידל (וכן בשטמ"ק שם אות כב).

ב. מרש"י ורבנו גרשום בפירוש תירוץ ר' אבא, משמע שלא אמר רב גידל אלא כשפיגול בזריקה [ובשאר עבודות], אבל פיגול בשחיטה ושתק בזריקה – הועילה הזריקה להביא לידי מעילה. ואילו התוס' סוברים שאין לחלק בכך.

ואף לרש"י, חילוק זה אמור רק לתירוץ ר' אבא בתחילה, אבל לפי המסקנא אין לחלק בין שחיטה לזריקה (עפ"י תוס' ד"ה אלא; חזו"א קדשים עמ' 342 סק"י; מנחות לב, יד).

ג. מדברי הרמב"ם מבואר שפסק כרב גידל, הן לענין קדשי קדשים שמועלים בהם (מעילה ג, א), הן לענין קדשים קלים שאין מועלים בהם (ג, ג), וכפשוטן המשניות והברייתות (עפ"י קרן אורה, לקוטי הלכות, שפ"א, חזו"א, או"ש, הגר"ז בנגיס ח"ב נח, ז. ותמחו על הכסף-משנה בשם הר"י קורקוס שכתב שאין הלכה כרב גידל לענין קדשי קדשים).

ואולם מרש"י (ו.) משמע שלמסקנא רב גידל איתותב [לענין קדשי קדשים], כדברי הגמרא במנחות. וכן משמע מרבנו גרשום (ד: ו:). ובפירוש קדמון (שם). וע' זבח תודה שתמה על דברי רש"י (וכן ברש"י ו:). והלא מפשוטן הסוגיות משמע שנוקטים דרב גידל להלכה.

ד. להלכה אין חילוק בין מחשבת 'חוץ לזמנו' או 'חוץ למקומו', וכן 'שלא לשמה' בחטאת – בכולן אין הזריקה חשובה להוציא מידי מעילה (עפ"י חזו"א עמ' 354).

ה. בשו"ת אחיעזר (ח"ב כו, ב) צידד שהמפגל בקדשים קלים וזרק הדם ואח"כ העלה אימוריהם על גבי מזבח, מודה רב גידל שיש בהם מעילה, ואינו דומה לאימורי קק"ל שעלו על המזבח בלא שנזרק הדם שאין בהם מעילה (למסקנת הגמרא בזבחים פה). וכן נסתפק בדבר בחזו"א (זבחים יט, ט).

ו. יש להסתפק אם להשוות הקטרת קומץ פיגול לזריקת דם, או אפשר כיון שבהקטרת הקומץ נפקע הפיגול אפשר שמוציא ממעילה ('הגה האריה').

ב. שחט את התודה במחשבת 'חוץ לזמנה' – קדש הלחם. פירוש, לענין שייפסל בטבול-יום ומחוסר-כפורים ובלינה. וכן לענין שהלחם נתפגל ע"י מחשבה זו, כמבואר במנחות (עפ"י קרן אורה; חזו"א מנחות לב, יד).

א. לפרש"י בתירוץ ר' אבא, נתקדש הלחם לענין שמועלים בו [ומשום שפיגול בשחיטה לבד ולא בזריקה]. והתוס' תמחו הלא בדין שלא יהא מעילה בלחם כלל, אף לא בחלק הכהן, וכדין בשר הקרבנות שהותר באכילה. וגם לפרש"י למסקנא חזרו מפירוש זה.

ב. בהנחה / באופנים שלא נתקדש הלחם בשחיטה (ע' מנחות מו), לדברי רב גידל, אין כח בזריקת פיגול לקדש הלחם (עפ"י סוגית הגמ' כאן ובמנחות שם).

[במחשבת 'חוץ למקומה' – נחלקו תנאים (מנחות עה–עט) האם הוקשה ל'חוץ לזמנה'.]
להלכה דינה כ'חוץ לזמנה' (רמב"ם פסוה"מ יב, יח. וע' בחדושי הנצי"ב).
שאר הלכות קידוש הלחם באופנים השונים – ע' במנחות עה–עט.

דפים ה – ו

- א. בשר קדשי קדשים – מאימתי יצא מידי מעילה?
- ב. מהו פשט דברי המשניות במעילה ובזבחים (לענין דם חטאת) ושקיבלו פסולין וזרקו את דמה?
- ג. מהו הנידון אם פסול עושה שיריים אם לאו?
- ד. לן הדם לאחר שקיעת החמה – האם מועלים בבשר?

א. נחלקו אמוראים מתי יצא בשר קדשי קדשים (חטאת, אשם, שלמי ציבור) מידי מעילה; חזקיה אמר: לאחר השחיטה (שנגמרה השחיטה בהכשר. ו'היתר לכהנים' שאמר רבי יהושע, פירושו התר לעבודת הכהנים. עפ"י תוס'). רבי יוחנן אמר: משנזרק הדם והותר הבשר לאכילת כהנים. ורבי זירא דייק מן המשנה משעה שנתקבל הדם בכלי ונראה לזריקה (שכל העומד לזרוק – כזרוק דמי). ניסו בגמרא להוכיח מן המשניות והברייתות, ודחו. [ולפרש"י בדברי רב אסי, נשאר הדיוק מן המשנה ש'התר זריקה' שנינו, כלומר משנראה הדם לזריקה].

- א. הרמב"ם (מעילה ג, א) פסק כר' יוחנן וכפשטות המשניות שהתר אכילה שנינו (ל"ה). ואילו הסמ"ג (עשין ר) נקט התר זריקה, כדיוק ר' זירא.
- ב. מדברי התוס' במנחות (קב. ד"ה דאי) נראה שאם לבסוף נזרק הדם בהכשר, יצא הבשר מידי מעילה משעה ש נראה לזריקה, גם לדעת ר' יוחנן. ואולם לפי מש"כ התוס' כאן לחלק בין 'כל העומד' במעילה לשאר הלכות, נראה שאין הכרח לחילוק זה.
- ג. בתוס' ביבמות (לג. ד"ה אלא) מבואר שגם למאן דאמר 'היתר זריקה שנינו', קיים איסור מדאורייתא עד הזריקה, אלא שאינו מביא קרבן וכו' [הב"ח שם הגיה בדבריהם 'איסור מעילה'. ולולא דבריו היה נראה לפרש כוותם על איסור אכילה בלבד, משום עשה ד'אכלו אותם אשר כופר בהם' – הא קודם כפרה לא יאכלו. וכן נראה בכוונת התוס' להלן ז: סד"ה הא ממונא].

ב. 'שקיבלו פסולין וזרקו את דמה' ששנינו במעילה; לפרש"י, פרשו למסקנא שקבלו פסולין וזרקוהו כשרים, ולדייק בא ולומר שאם קבלוהו כשרים – אין מועלים, שכבר נראה הדם לזריקה [ור' יוחנן הסובר שאף בכגון זה מועלים, יפרש שקבלו פסולין או זרקוהו פסולין, בשניהם מועלים לפי שלא הותר הבשר באכילה. וחזקיה שאמר 'היתר שחיטה' – יפרש שקיבלו פסולין לפני גמר השחיטה. עפ"י תוס'. ומדובר שכבר זרקו לפני גמר השחיטה, שאל"כ הלא עדיין יש דם הראוי לקבלה ולזריקה וכבר נעשית השחיטה בהתר. שרידי אש ח"ב].

לפירוש התוס', אפשר לפרש שקבלו פסולין וזרקו פסולין את הדם, ובא ללמדנו שדוקא אם זרקו נעשה הדם שבבהמה 'שיריים' ואין לו תקנה, אבל לא זרקו, אפשר לחזור ולקבל דם הנפש ולזרוק והקרבתו כשר [ואין ראייה מכאן לענין מעילה, אם התר זריקה או התר אכילה שנינו].

לענין דם חטאת, מה ששנינו: שקבלו פסולין וזרקו את דמה אין דמה טעון כיבוס – הוא הדין קבלו וזרקו כשרים (אשר יזה מדמה – ולא שכבר הוזה), אלא משמיענו שקבלת הפסול עושה שיריים ואם קיבל הפסול וזרק ואח"כ הוזה על הבגד מהדם הנשאר – אין הבגד טעון כיבוס.